

MART 2021 | ISSN 2777 - 8388

PANDEMİDE ZOR DÖNEMEÇ
DIFFICULT PERIOD IN PANDEMI

KADINLARIN GÜCÜ ADINA
FOR THE POWER OF WOMEN!

GÖLDEKİ BAZİLİKA
BASILICA IN THE LAKE

KRİPTO PARA GERÇEĞİ
CRYPTO CURRENCY TRUTH

UZAY ÇÖPLÜĞÜ
SPACE GARBAGE

DEPREM FIRTINASI
EARTHQUAKE SWARM

ScienceUP

BİLİM SCIENCE KÜLTÜR CULTURE DÜŞÜNCE IDEA

TARİHİN SONU MU?

THE END OF HISTORY

PROF. DR. ALI ÇARKOĞLU | PROF. DR. MEHMET CEYHAN | PROF. DR. KAYIHAN PALA | PROF. DR. İSMAIL BALIK | PROF. DR. SİNAN ÇANAN | PROF. DR. BETÜL ÇOTUKSÖKEN
| PROF. DR. HÜLYA ŞİMGA | PROF. DR. HASAN ÜNAL | PROF. DR. HATİCE NUR ERKIZAN | PROF. DR. FATMAGÜL BERTAY | PROF. DR. MUSTAFA ŞAHİN | PROF. DR. GONCA TELLİ | PROF. DR. ERCAN ARICAN
| PROF. DR. HASAN SÖZBİLİR | PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ | PROF. DR. ZAFER ÖZTEK | PROF. DR. ASAF VARDI | DOÇ. DR. HASAN GÜRKAN | DR. HİDAYET ECE ÇELİK | DR. ZİYA AKINGÖL | İZZET METCAN
| AYŞEGÜL AYDOĞAN ATAKAN | MELTEM ACAR YÜCESOY | HÜSEYİN ÖZTEL | BÜLENT TUNCAY | MUHAMMED KÖSEN

PANDEMİ ZEKÂSİ | TV OUT, DİJİTAL IN | GİZEMLİ SAYILAR | İNEK DOĞAL, ET YAPAY | İNSANLIĞIN BEŞİĞİ: KENYA | TRANSFER EKONOMİSİ

PANDEMIC INTELLIGENCE

TV OUT, DIGITAL IN

MYSTERIOUS NUMBERS

NATURAL COW, ARTIFICIAL MEAT

CRADLE OF HUMANITY: KENYA

TRANSFER ECONOMY

ScienceUP

BİLİM SCIENCE KÜLTÜR CULTURE DÜŞÜNCE IDEA

Mart March 2021 | Yerel, Süreli, Aylık Local, Periodical, Monthly

İMTİYAZ SAHİBİ

PUBLISHER

Karton Media Ltd. Şti. adına **Mehmet Yiğit Özgür**
Mehmet Yigit Ozgur on behalf of Karton Media Ltd. Şti.

YAYIN DİREKTÖRÜ

PUBLISHING DIRECTOR

TC Maltepe Üniversitesi Rektörlüğü adına Prof. Dr. **Şahin Karasar**
Prof. Sahin Karasar on behalf of Maltepe University Rectorate

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

EDITOR IN CHIEF

Dr. Öğr. Üyesi Asst. Prof. Şükran Pakkan

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

MANAGING EDITOR

Utku Bolulu

GÖRSEL YÖNETMEN

ART EDITOR

Serdar Karataş

YAYIN DANIŞMA KURULU

EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Betül Çotuksöken,
Prof. Dr. Belma Akşit,
Dr. Öğr. Üyesi Asst. Prof. İhsan Gülay,
Dr. Öğr. Üyesi Asst. Prof. Meltem Çiçek,
Dr. Öğr. Üyesi Asst. Prof. Görkem İldaş

BASKI VE DAĞITIM SORUMLUSU

PRINTING AND DISTRIBUTION OFFICER

Selami Yamak

YÖNETİM YERİ

MANAGING ADDRESS

Karton Media Basın Yayın Dağıtım
Pazarlama ve Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Esentepe Mah. Keskin Kalem Sk.
Arya Plaza No:17:2 Şişli, İstanbul
T: +90 (212) 347 65 19 Fax: +90 (212) 275 17 11

BASKI

PRINT

İhlas Gazetecilik AŞ. Merkez Mah.
29 Ekim Cad. İhlas Plaza No:11 A/41
Yenibosna Bahçelievler, İstanbul / Türkiye 34197
Tel: +90 (212) 454 32 58

ISSN 2717 - 8358

ÇEVİRİ

TRANSLATIONS

Hamerg Tercüme ve İlgaz Akyürek

REKLAM ve ETKİNLİK

ADVERTISING AND EVENT

info@scienceup.online / www.scienceup.online

Science Up, T.C. Maltepe Üniversitesi Rektörlüğü sponsorluğunda Türkiye Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Science Up Dergisi'nin yayın hakkı T.C. Maltepe Üniversitesi ve Karton Media'ya aittir. Science Up'ta yayımlanan yazı, fotoğraf, karikatür ve illüstrasyonların her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilmeden kullanılamaz. İmzalı yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.

Science Up is published under the sponsorship of the rectorate of Maltepe University in accordance with the laws of the Republic of Turkey. The publication rights of Science Up Magazine belongs to Maltepe University and Karton Media. All rights to articles, photographs, cartoons and illustrations published in Science Up are reserved. Cannot be used without reference. The images in the signed writings belong to the authors.

04 YENİLİKÇİ BULUŞLAR
INNOVATIVE INVENTIONS

08 NE OLDU? NE OLACAK?
WHAT HAPPENED? WHAT WILL HAPPEN NEXT MONTH?

10 TV OUT, DİJİTAL IN
TV OUT, DIGITAL IN

60 DÜNYA KADINLARA MI
KALACAK? WILL IT BE A WOMAN'S WORLD?

64 GÖLDEKİ BAZİLİKA
AZİZ NEOPHYTOS'A MI AİT?
DOES THE BASILICA IN THE LAKE BELONG TO SAINT NEOPHYTOS?

68 PANDEMİYLE GEÇEN
4 MEVSİM
THE MEMORY OF A YEAR: 4 SEASONS WITH THE PANDEMIC

16 İNEK DOĞAL, ET YAPAY
NATURAL COW, ARTIFICIAL MEAT

22 İNSANLIĞIN BEŞİĞİ:
KENYA
CRADLE OF HUMANITY: KENYA

28 PANDEMİ ZEKÂSİ
PANDEMIC INTELLIGENCE

72 AŞIDA KARARSIZLIK,
VİRÜSTE MUTASYON
INSTABILITY IN VACCINE, MUTATION IN VIRUS

80 DEPREM FIRTINASI!
EARTHQUAKE SWARM!

84 TEKNOLOJİDEN ARINMA
MÜMKÜN MÜ? DİJİTAL DETOKS
IS IT POSSIBLE TO BECOME CLEAN FROM TECHNOLOGY? DIGITAL DETOX

34 TARİHİN SONU MU?
THE END OF HISTORY?

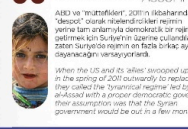
42 UZAY ÇÖPLÜĞÜ
SPACE GARBAGE

46 "KENDİN YAP"
"DOING IT YOURSELF"

88 ÖLÜMCÜL VE YANLIŞ
VARSAYIMLAR
LETHALLY FALSE ASSUMPTIONS

94 YAZIK OLDU
PAULESCU'YA
PAULESCU'S TRAGEDY

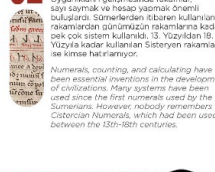
96 LİDERLİKTE KARAR VERME
İKİLEMİ
THE DILEMMA OF DECISION MAKING IN LEADERSHIP

50 OFİSTE HİBRİT LİGA
IN THE OFFICE

52 GİZEMLİ SAYILAR
MYSTERIOUS NUMBERS

54 KADINLARIN GÜCÜ ADINA!
FOR THE POWER OF WOMEN

98 SANAL YALAN MI?
TARİHİ FIRSAT MI?
ONLINE LIE OR HISTORICAL OPPORTUNITY?

104 GÖZMÜZ BOZULDU!
TROUBLES WITH OUR EYES!

106 TRANSFER EKONOMİSİ
TRANSFER ECONOMY

GÖLDEKİ BAZİLİKA AZİZ NEOPHYTOS'A MI AİT?

DOES THE BASILICA IN THE LAKE BELONG TO SAINT NEOPHYTOS?

Yazar / Writer:
Utku BOLULU

Türkiye'nin en önemli sualtı kazılarında biri, İznik Gölü'ndeki bazilikada gerçekleştiriliyor. 2014 yılında havadan çekilen fotoğraflar sayesinde göl içerisinde fark edilen ve o yılın en önemli on keşfi arasında yer alan tarihi yapıdaki sualtı kazılarında çıkan kalıntılar İznik'in eskiden olduğu gibi yeniden Hristiyanların Hac merkezi olabileceğine işaret ediyor.

Bursa'nın İznik İlçesi'nde, kıydan 50 metre açıkta İznik Gölü'nde yer alan mimari kalıntılar 2014 başlarında Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin "Tarihi Kültür Mirası Tespit ve Havadan Fotoğraflama Çalışmaları" esnasında havadan fotoğraflama ile görüldü. Görüntüleri inceleyen Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin tarafından keşfedilen kalıntılar, aynı yıl Amerika Arkeoloji Enstitüsü (The Archaeological Institute of America - AIA) tarafından yayınlanan "Archaeology Magazine" isimli dergi tarafından 2014 'ün en önemli 10 keşfi arasında gösterildi.

Aslında gölde kalıntı bulunduğuna dair ilk bilgi Emmanuel Laborde tarafından 1838 yılında Paris'te yayınlanan Voyage de l'Asie Mineure isimli kitapta yer alıyor. İznik'e gelen seyyahlardan biri olan Laborde; Göl'ün kıyısına indiğinde, Göl Kapı'nın güneyinde kıydan biraz açıkta suların çekilmesiyle açığa çıkan yapıdan insanların eşya çıkartıklarını gördüğünden söz ediyor. 1950'lerde yerel bir gazete haberinde de su altında kalıntıların olduğu yer alıyor. 2014 yılına kadar kalıntıların bazilikal planlı bir kiliseye ait olduğu gizimini korumuş, Şahin'in keşfiyle birlikte İznik Gölü'nde sualtı araştırmaları 2015'de sualtı yüzey araştırması olarak başlamış. Göl tabanında görülebilen mimari kalıntıların rölyevesi çıkartılmış. 2015 yılının Kasım ayında ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izni ile İznik Müze Müdürlüğü başkanlığında, Uludağ Üniversitesi adına Prof. Dr. Mustafa Şahin'in bilimsel danışmanlığında ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin desteği ile sualtı kazıları başlamış.

Yapının ne zaman ve ne tür bir doğa felaketi ile göl içine battığını henüz bilinmediğini belirten Prof. Dr. Mustafa Şahin, ScienceUp'ın arkeolojik keşifle ilgili sorularını yanıtladı. Şahin, Fransa'nın Joseph Fourier Üniversitesi'nden jeolog Prof. Dr. Julia de Bernardy Sigoyer başkanlığında bir ekip ile ortak proje başlattıklarını, yapacakları sismik araştırmalar ile bu soruya da cevap bulmayı ümit ettiklerini söyledi. Kalıntıların merkezindeki yapının, Erken Dönem Hıristiyanlık dini mimarisi özellikleri yansıtan bazilikal planlı bir kilise olduğunu söyleyen Şahin, kalıntıların ne olabileceği konusunda üç hipotezin ön plana çıktığını söylüyor. İlk hipotez "Su altındaki bazilika kalıntısı, inancından vazgeçmediği için şehit edilen Aziz Neophytos için olabilir mi" sorusuna dayanıyor.

Prof. Dr. Mustafa Şahin

One of Turkey's most critical underwater excavations is being held in the basilica in İznik Lake. The lake ruins that first were noticed thanks to the photographs taken from the air in 2014 were among the ten most important discoveries of that year. What was found in the historical building during the underwater excavations points out that İznik can be the pilgrimage center of the Christians, as it used to be.

The architectural remains located 50 meters off the coast in İznik Lake of Bursa city were first seen in Bursa Metropolitan Municipality's aerial photography works during the "Historical and Cultural Heritage Detection Aerial Photography Project" in early 2014. Prof Mustafa Şahin, head of Uludağ University Archeology Department, discovered the remains. His findings were listed among the ten most important discoveries of 2014 by "Archaeology Magazine" published by the Archaeological Institute of America (AIA).

The first information about the presence of ruins was published in Voyage de L'Asie Mineure by Emmanuel Laborde in 1838 in Paris. Laborde who came to İznik, mentions that when he landed on the lake's shore, saw people taking things out of the structure exposed by the water's withdrawal a little off the shore in the south of Göl Kapı. A local newspaper in the 1950s reported that there were remains underwater. Until 2014, the ruins belonging to a basilical planned church were still a mystery. With the discovery of Prof Şahin, the research in Lake İznik started in 2015 as an underwater survey. The architectural remains that can be seen on the lake floor have been examined. In November 2015, underwater excavations started with the Ministry of Culture and Tourism's permission, under the command of the İznik Museum Directorate, with the scientific consultancy of Prof Mustafa Şahin on behalf of Uludağ University, and the support of Bursa Metropolitan Municipality.

Addressing that it is not known when and after what kind of natural disaster had the building sunk inside the lake, Prof. Mustafa Şahin answered ScienceUp's question about this archaeological discovery. Şahin said they started a project with Joseph Fourier University's partnership, under the directorship of Prof. Julia de Bernardy Sigoyer. They hope to find answers to this question and the seismic survey they will carry out. Telling that the central building is a basilica-planned church that shows early Christian era qualities, Şahin says three hypotheses step out in terms of what could these remains be? The first one is based on the question of "Can the underwater basilica remain belong to Saint Neophytos, who was martyred since he did not give up on his faith?"

SU ALTI KAZILARI SÜRÜYOR

UNDERWATER EXCAVATIONS CONTINUE

Arkeolojinin en genç uzmanlık alanlarından birisi olan su altı arkeolojisinin ülkemizde son yıllarda kurumsallaşmaya başladığını belirten Prof. Dr. Mustafa Şahin, Türkiye'nin en önemli sualtı kazısının İznik gölündeki bazilikada gerçekleştirildiğini vurguluyor. "Gözle görülen yapıların altında, başka katmanlar var mı?" sorusunun yanıtı da olumlu. Yüzeysel araştırması esnasında tespit edilen mermer sütun tamburlarından oluşan mimari buluntuların yanı sıra sualtı kazılarında MÖ. 2. yüzyıldan başlayarak tarihlenen çanak çömlek parçalarının da bulunduğunu anlatan Prof. Şahin tapınağın Tanrı Apollon'a ait olabileceğinin üzerinde duruyor.

Emphasizing that Archaeology is one of the youngest experts and keeps becoming institutionalized in our country in the past years, Prof Mustafa Şahin highlights that the most important underwater excavation in Turkey was held in the basilica in Iznik Lake. The answer for "Are there more layers under the visible structures?" is positive. As well as the marble column drums found during the surface survey, Prof Şahin says pottery from the second century BC was found, and he suggests that they may belong to the Apollo Temple.

Prof. Şahin, Nikaialı Hıristiyanlar tarafından, 15 yaşında şehit edildiğine inanılan Aziz Neophytos için de Romalı askerler tarafından hunharca katledildiği yerde bir kilise yaptırıldığını bildiğini anlatıyor. Aziz Neophytos'ın 15 yaşında Hıristiyanlığı yaymak üzere İznik'te görevlendirildiğine inanılan genç bir aziz olduğunu söyleyen Prof. Şahin, imparatorun hişminden nasibini aldığını, işkencelere maruz kalarak surların dışında Romalı askerlerce öldürüldüğünü söylüyor. MS. 313 yılında Milano Fermanıyla Hıristiyanlığın resmi din olarak kabul edilmesinden sonra şehit edildiği yerde bir kilise yapıldığı ifade eden Prof. Şahin, kilisenin kayıp olduğunu, "su altındaki kilise Neophytos'a ait olabilir mi" diye araştırıldığını vurguluyor. Prof. Dr. Şahin, "Yazılı kaynaklara göre, Roma İmparatoru Commodus (MS. 180-192) tarafından, kent surlarının dışında olmak üzere MS. 183 yılında mimar Baktyanus'a bir Apollon Tapınağı yaptırılmıştır. Sualtında yapılan yüzeysel araştırmaları esnasında, başta bazilikanın narteks bölümünde olmak üzere, sütun tamburları gibi çok sayıda mermer mimari eleman tespit edildi." diyor.

Vatikan Müzelerinden birisi olan Sistina Şapelinde (Cappella Sistina) sergilenen fresklerden birisinin üzerinde İznik'te toplanan I. Konsil'in resmedildiğini söyleyen Prof. Şahin, "Fresk, 1590 yılına ait olsa da sol köşede dış mekana ait bir manzara görüntüsü dikkat çekmektedir. Pencereden gösterilen dış mekan betiminde, toplantının yapıldığı yapının sur duvarlarının dışında bir yerde olduğu dikkat çekmektedir. Konum, göl altında bulunan kalıntıların yeri ile uyum göstermektedir." diye anlatıyor.

Prof Şahin says that it is known that Christians of Nikaia had built a church for Saint Neophytos, who was killed when he was 15 by a Roman soldier, at the place where he was killed. Prof Şahin says Saint Neophytos was believed to be a young saint, on a mission from God to expand Christianity when he was fifteen and was killed by Roman soldiers outside the city walls after various tortures. After Christianity became the official religion in 313 AD with the Milano Edict, Prof. Şahin tells a church built on the location where Neophytos was martyred. He emphasizes that the church's location was forgotten and that they conduct research on whether "this underwater basilica-planned church belongs to Neophytos". Prof Şahin says, "According to written sources, Roman Emperor Commodus (180-192 AD) order his architect Baktianius to build a temple for Apollo outside the city walls. During the underwater surface surveys, many marble architectural units like column parts were detected, most notably at the basilica's narthex part."

Prof Şahin says one of the frescos in Cappella Sistina in Vatican pictures the first council gathered in Iznik and adds, "Even though the fresco is from 1590, at the left corner, there is a landscape of the outer area. In this outdoor image seen from the window, it is seen that the place where the gathering was held is at the shore of Iznik lake, and it is outside the city walls. The location in question is in line with the place where the underwater remains were found."

MEKAN NİYE KUTSAL?

Sualtı kazı çalışmalarından önemli sonuçlar elde ettiklerini söyleyen Prof. Dr. Mustafa Şahin, 1. ve 7'nci konsillerin burada toplanmış olması nedeniyle İznik'in Hristiyanlar için çok önemli bir merkez olduğuna dikkat çekerek, şunları söylüyor:

"1. konsil Hristiyanlığın bütün büyük mezhepleri tarafından kabul ediliyor. Bu nedenle İznik Hristiyanlar için tekrar bir hacı merkezi haline getirilebilir. Bu da dini turizm açısından önemli bir destinasyon noktası daha kazandırılması anlamına gelir. Elde edilen önemli sonuçların ilki bazilikal planlı yapının ne zaman inşa edildiğine yönelik olmuştur. Orta nefte, bema duvarının önünde mezarlardan ikisi bema duvarının altında boylu boyunca doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Her iki mezar yapıdan daha önceki bir tarihten olmalıdır. Mezarlarda bulunan Valens (MS. 364-378) ve II. Valentinianus'a (MS 375-392) sik-keleri, bazilika yapısının MS. 390'dan sonra inşa edildiğini göstermektedir. Diğer önemli tespit sualtı kazılarında, güney nefinin doğusundaki diakonikon bölümünde, odanın doğu duvarının apsis ile sonlandığını anlaşıldı. Apsis ve odanın içerisinde yer alan lahit, bu bölümün bazilika yapılmadan önce mezar şapeli olarak hizmet vermiş olabileceğini gösteriyor ve 'Acaba Aziz Neophytos, bazilikal kilise inşa edilmeden önce bu şapelde mi saygı görmüştür?' sorusunu aklılara getiriyor."

Küçük buluntular arasında Pantokrator İsa'nın yer aldığı hacı pulu (pilgrimage token) ve ön yüzde Asker Aziz ile arka yüzde Hazreti İsa'nın monogramı olarak bilinen Chrismon betimlili kurşun mührün, bazilikanın aynı zamanda bir hacı kilisesi olduğunu gösterdiğine dikkat çeken Şahin, "Hacı pulu, burada ökarasti (ekmek) törenlerinin yapıldığına dair önemli bir kanıttır. Bu, kutsal yer, kutsal mekan ve kutsal obje üçlüsünün son ayağı olan kutsal objeye işaret ederek, mekanın ne kadar kutsal olduğunu göstermesi açısından önemlidir." diye ekliyor.

WHW IS IT SACRED?

Underlining that they have obtained significant results from underwater excavations, Prof. Mustafa Şahin says that the first and the seventh councils gathered here. Thus, the place is very sacred for Christians and continues:

"The first council is recognized by all the major sects of Christianity. That is why İznik can become a center of pilgrimage for Christians again. That would mean having another destination point in terms of tourism. One of the most important results has been about the time that this basilica-plan church was built. At the middle nave, one of the two tombs that we excavated in front of bema walls lays in the east-west direction under the bema walls. Valens (364-378 AD) and Valentinianus (375-392 AD) coins found in the tombs suggest that the basilica could be built after 390 AD. Thanks to underwater excavations, which were held at the diaconicon part, which is located at the east of the southern nave, another significant finding was to understand that the room's eastern wall ends with an apsis. The apsis and the tomb inside the room suggest that this part could have served as a tomb chapel and the question of "Whether Saint Neophytos was buried here before the basilica church built?"

Şahin draws attention to the smaller findings like the pilgrim token with Pantocrator Jesus. The lead seal that has the Military Saint on one side and the first monogram of the Jesus, Chrismon, Şahin says basilica was at the same time a pilgrimage church, "Pilgrimage token is an important proof on once there were eucharist ceremonies held in here. These findings point to the latest of the trilogy of holy land, holy place and holy object, and important in terms of showing how sacred this place is."

